

[Ib Christensen]

enten fordi de ikke tør, eller fordi de har en indarbejdet loyalitetsfølelse gående ud på, at sådan noget gør man ikke. Der er næppe én i denne sal, der ikke har været i denne situation. Dermed understreges det jo altså også, at der er et reelt problem. Det kan f. eks. dreje sig om EF-hensyn, som ikke skal drages frem, eller som ikke ønskes draget frem af politiske grunde. Det kan dreje sig om andre ting. Vi ved, at en institution som det økonomiske råds formandskab i sin tid blev truet på sin eksistens eller i hvert fald på sin uafhængighed, sin integritet, fordi det tillod sig endog i meget forsigtig form at komme med udtalelser, der ikke passede den pågældende regerings politik. Med andre ord, problemet er altså reelt, men det er også et spørgsmål om demokratisk kultur hos de ledende embedsmænd og ikke mindst hos selve ministre og hos regeringerne.

Derfor må min konklusion være, at man kan have to principielt forskellige opfattelser af embedsmændenes status. Man kan have den opfattelse, at de i yderste forstand er regeringens og ministerens forlængede arm og derfor ikke på de områder, de beskæftiger sig med, skal modsige politiske beslutninger eller beslutninger og afgørelser truffet af overordnede i det hele taget, men har at makke ret som tjenere for regeringen og de politiske magthavere. Eller man kan anlægge det synspunkt og tillægge det overordnet vægt, at tjenestemændene og andre offentligt ansatte først og fremmest er borgernes tjenere og derfor har, jeg vil ikke tale om en ytringsfrihed, men en naturlig ytringsfrihed og ret, også på deres eget sagsområde og også – og det er det afgørende – i de tilfælde, hvor de måske kommer på kant med den politik, der er lagt af deres overordnede embedsmænd eller sågar af den øverste overordnede, nemlig ministeren.

Det sidste synspunkt, nemlig dette, at embedsmændene og de offentligt ansatte først og fremmest er borgernes tjenere, er afgørende for retsforbundet. Ikke mindst derfor er vi glade for, at det radikale venstre har rejst denne debat, og håber, at den kan give stødet til en større reel ytringsfrihed og, om jeg så må sige ytringstryghed for offentligt ansatte.

Wilhelm (VS):

Jeg vil også godt starte med at takke det radikale venstre for, at de har givet anledning til denne drøftelse.

Når spørgsmålet om offentligt ansattes ytringsfrihed melder sig med særlig styrke netop i disse tider, så skyldes det efter min mening især to ting.

For det første at selv om de offentligt ansatte ikke i højere grad end tidligere ytrede sig kontroversielt, så bliver det nok mere iøjnefaldende, fordi sanktionerne er mere iøjnefaldende. Ligesom andre arbejdsgivere benytter sig af massearbejdsløsheden til at disciplinere arbejdskraften, således slår systemet hårdere til over for kritikere, end man ville turde, hvis der ikke stod 200.000 uden for porten.

Dertil kommer for det andet, at de offentligt ansatte nok ytrer sig mere kontroversielt end før krisen, til trods for frygten for jobbet, til trods for disciplineringen. Det er simpelt hen, fordi der er iøjnefaldende ting at kritisere, ting, som direkte hænger sammen med krisen eller måske rettere med det offentlige krisemanagement, det vil sige stramningerne af enhver art, først og fremmest nedskæringerne, men også disciplineringen, i videre forstand systemets umættelige behov for at sikre sig ved at få kontrol med hver enkelt af os.

De to ting går hånd i hånd, de forstærker hinanden, og de har det samme udspring, nemlig systemets krise og dens følger. Men også virkningerne af den borgerlig-socialdemokratiske krisepolitik giver de offentligt ansatte, som skal administrere krisefølgerne ofte i det yderste led, altså tættest på den offentlighed, som de er lønnet af, langt mere grund til at kritisere det, de er et led i, end de tidligere har fornemmet i hvert fald, og systemet på sin side tåler mindre og slår derfor hårdere ned på de farlige ytringer, end man før ville have gjort.

Selvfølgelig er der tale om en indskrænkning af de demokratiske rettigheder. Det er ikke noget isoleret fænomen. Der har i de sidste 4-5 år været masser af lejligheder til at påvise det samme mønster: når det borgerlige demokrati er i krise, så krakelerer den demokratiske fernis. Det er en pynt, som fundamentalt er i strid med systemets selvopholdelsesdrift og som følgelig bliver ofret, så snart der for alvor kaldes på denne drift. Det er, hvad vi så småt ser nu. Stramningerne